

Reykjavík 14. maí 2019

Umsögn með frumvarpi til laga um skráningu einstaklinga, sbr. þingskjal 1229 – 772. mál.

Almennar athugasemdir

Hagstofan gerði athugasemdir við frumvarpsdrög í samráðsferli og var tekið tillit til megin athugasemda eins og fram kemur í greinargerð frumvarpsins. Hér verða því einungis gerðar athugasemdir við afmarkaða þætti frumvarpsins.

Athugasemdir við einstakar greinar

Grein 6

Í sjöttu grein frumvarpsins kemur fram að ráðherra sé heimilt með reglugerð að ákveða skráningu annarra upplýsinga í þjóðskrá en koma fram í frumvarpinu en að það skuli vera „...vegna sérstakra verkefna eða hagsmuna hins opinbera eða sem leiðir af lögum eða alþjóðlegum skuldbindingum“. Hagstofan vill ítreka að eðlilegt er að samráð verði haft við stofnunina við gerð reglugerðar til að tryggja að tekið verði tillit til hagsmuna opinberrar hagskýrslugerðar.

Flutningstilkynningar Þjóðskrár Íslands má nýta til að afla gagna um menntun, ástæður flutnings og áætlaða lengd dvalar til að svara brýnum spurningum um þjóðfélagsleg málefni og bæta upplýsingagjöf um mannfjöldann. Með því geta hagtölur varpað ljósi á menntunarstöðu íbúa sem flytjast til útlanda en jafnframt á áhrif búferlaflutninga innanlands á menntunarstöðu eftir landsvæði. Þannig verður til dæmis hægt að meta að hvaða marki vinnumarkaður hafi aðgang að vinnuafli með þá færni sem þörf er á. Greining á ástæðum flutnings gegna einnig mikilvægu hlutverki í allri stefnumótun og áætlanagerð. Þá er enn fremur mikilvægt vegna aðgreiningar á skammtíma- og langtímabúsetu að skrá væntan búsetutíma. Slíka aðgreiningu er að finna í íslenskum lögum auk þess sem æskilegt er að færa flokkun búsetulengdar að evrópskum ákvæðum.

Í 6. gr. laga um Hagstofu Íslands og opinbera hagskýrslugerð nr. 163/2007, og skyldum greinum sömu laga í II. kafla um söfnun upplýsinga, kemur fram að Hagstofu Íslands er ætlað að nýta stjórnsýslugögn til hagskýrslugerðar sé þess nokkur kostur og er heimilt að óska eftir breytingum á stjórnsýsluskrám til að gögn nýtist sem best í þeim tilgangi. Hagstofan hefur að öðru leyti heimild til að sækja upplýsingar beint til einstaklinga. Upplýsingar um menntunarstöðu, ástæður flutnings og áætlaða lengd dvalar eru dæmi um upplýsingar sem betur hentar að sækja við skráningu en að leita beint til einstaklinga.

Hagstofa Íslands þarf á þessum upplýsingum að halda, bæði vegna þarfa stjórnvalda og innlendra greiningaraðila og vegna erlendra skuldbindinga. Hagstofan ber ábyrgð á gagnaskilum til evrópsku hagstofunnar Eurostat á grundvelli nokkurra reglugerða sem tengjast ofangreindri skráningu. Fyrst ber að nefna gerðir um mannfjöldatölfræði á Evrópska efnahagssvæðinu¹ sem kveða á um upplýsingar um varanlega búsetu og áætlaða búsetu. Jafnframt kveða manntalsgerðir á um upplýsingar um menntunarstöðu íbúa² ásamt nákvæmum upplýsingum um mannfjöldann. Auk þess kveða gerðir um menntun³ á um upplýsingagjöf um menntun hreyfanlegra námsmanna.

Mælt er til þess að gert sé skýrt að ákvæði 6. greinar nýtist í þessu samhengi.

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013R1260&from=EN> og <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32007R0862&from=EN>

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32008R0763&from=EN> og tengdar gerðir

³ <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:252:0005:0010:EN:PDF>

Grein 21

Í tuttugustu og fyrstu grein frumvarpsins er fjallað um heimildir Hagstofunnar til nýta þjóðskrá til hagskýrslugerðar. Ennfremur er fjallð um að þjóðskrá skuli „...jafnframt aðstoða Hagstofu Íslands eftir föngum við að finna nöfn og heimilisföng þátttakenda í úrtaksathugunum hennar.” Hagstofan vill ítreka að í ljósi breyttra aðstæðna í samfélaginu þar sem sífellt verður erfiðara fyrir Hagstofuna að hafa upp á og taka viðtöl við þá sem valdir eru í úrtak rannsókna stofnunarinnar er lagt til að orðalag greinarinnar verði svohljóðandi:

„...jafnframt aðstoða Hagstofu Íslands eftir föngum við að finna nöfn, símanúmer, heimilisföng og tölvupóstföng þátttakenda í úrtaksathugunum hennar”

Með þessari breytingu getur Hagstofan fengið upplýsingar frá Þjóðskrá Íslands um úrtakseiningar í rannsóknum Hagstofunnar sem skráðar eru í þjóðskrá í samræmi við sjöttu grein frumvarpsins, til dæmis tölvupóstfang.

Vinsamlegast,
f.h Hagstofu Íslands

Hrafnhildur Arnkelsdóttir
Sviðsstjóri

Lúðvík Júlíusson
Hraunbær 58
110 Reykjavík

Alþingi - nefndasvið
b.t. allsherjar- og menntamálanefndar
Kirkjustræti
101 Reykjavík

Reykjavík, 26. maí 2019

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um skráningu einstaklinga, 149. löggjafarþing, 772. mál.

Fyrir Alþingi liggur fyrir frumvarp til laga um skráningu einstaklinga þar sem lagt er til að forsjá verð skráð. Það er mjög mikilvægt að skráning einstaklinga sé nákvæm vegna þess að oft ákvarðar skráning í þjóðskrá réttindi einstaklinga og einnig er skráningin mikið notuð við úrvinnslu upplýsinga.

Börn og skráning í þjóðskrá

Skráning barna í þjóðskrá er mjög ónákvæm. Samfélagið hefur breyst mikið á undanförunum árum en skráning í þjóðskrá hefur verið óbreytt á sama tíma. Íþróttafélög, skólar og fleiri aðilar nota þjóðskrá til að auðvelda foreldrum að skrá börn sín á námskeið og ýmislegt annað utan skóla. Þetta getur valdið foreldrum óþægindum þar sem aðeins lögheimilisforeldri er skráð foreldri. Þegar umgengnisforeldri ætlar að skrá barn sitt á námskeið að þá reynist það oft þrautinni þyngra vegna þess að engin tengsl eru skráð á milli foreldris og barns. Foreldri sem hefur barn í umgengni hefur fullan rétt til þess að skrá barn sitt á námskeið eða hvað annað á meðan á umgengni stendur. Þetta á sérstaklega við ef foreldri er einnig forsjáforeldri.

Umgengnisforeldrar barna sem eru veik, með greiningu eða fötlun lenda í því að börn þeirra eru hvergi skráð sem þeirra og það er mjög niðurlægjandi að þurfa stöðugt að leiðrétta eða fara fram hjá þjóðskrá við skráningu barna. Í sumum tilfellum gefast foreldrar einfaldlega upp og þá verða börnin af tómstundastarfi sem er í mörgum tilfellum hluti af meðferð, með beinum eða óbeinum hætti.

Það er því mjög mikilvægt að umgengni verði einnig skráð í þjóðskrá.

Börn og fátækt

Nýleg skýrsla Velferðarvaktarinnar¹ um börn og fátækt sýnir að börn einstæðra foreldra séu í mikilli hættu á að upplifa fátækt. Í skýrslunni eru hins vegar taldar upp breytur sem takmarka ályktunargildi rannsóknarinnar. Höfundur rannsóknarinnar bendir á að mikilvæga breytu vanti til að hægt sé að álykta um fátækt barna sem búa hjá einstæðu foreldri:

Að lokum er mikilvæg að afla upplýsinga hvað áhrif skipt búseta barna hefur á líf skjör þeirra og hvernig misræmi á milli fjárhags þeirra heimila sem þau búa á hefur áhrif á félagslega stöðu þeirra og upplifanir. Raunar vantar reglubundna öflun upplýsinga um skipta búsetu barna, til dæmis hvernig búsetan skiptist á milli foreldra, hvernig skiptingunni er háttað, hvaða áhrif hún hefur á skiptingu kostnaðar á milli foreldra, svo dæmi séu nefnd.

¹ <https://www.stiornarradid.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=fe83e85e-3b3b-11e9-9435-005056bc530c>

Í skýrslu um stöðu barna í mismunandi fjölskyldugerðum² sýnir fram á að börn séu í mestri hættu á að upplifa fátækt hjá umgengnisforeldri. Skýrslan bendir á nokkur mikilvæg atriði:

Þessar niðurstöður ganga gegn þeim staðalímyndum sem algengastar eru um ráðstöfunartekjur þessara hópa þar sem litið hefur verið á feður sem „breiðu bökin“ sem líta má framhjá þegar kemur að bóta og styrkjakerfi, en einstæðar mæður sem einsleitan hóp sem stæði verr. Þetta er nýr raunveruleiki sem blasir við og verður nú skiljanlegur að sá hópur sem vaxið hefur hraðast hjá velferðarsviðum sveitarfélaga eru einmitt feður sem halda börnum sínum ekki lögheimili. Sömu sögu er að segja hjá Ráðgjafarstofu um fjármál heimilanna. Öllum er ljóst að slæm fjárhagsstaða foreldra getur haft áhrif á félagslega og andlega stöðu þeirra. Feður í miklum fjárhagslegum vandamálum eiga því á hættu að geta illa sinnt börnum sínum eða boðið þeim góðar aðstæður. Ljóst er að stokka þarf spilin og gefa upp á nýtt þar sem tekið er mið af gjörbreyttum aðstæðum í þjóðfélaginu, sérstaklega þeirri staðreynd að börn dvelja mun meira á tveimur heimilum en áður var

Það er ljóst að samfélagið er að breytast og til þess að kortleggja betur stöðu barna í viðkvæmri stöðu að þá þarf að skrá bæði forsjá og umgengni í Þjóðskrá. Það er mjög óvarlegt að álykta um stöðu barna hjá lögheimilisforeldri og umgengnisforeldri án þess að vita hvort um sé að ræða umgengni sem er önnur hver helgi eða vika og vika. Það eru einnig uppi hugmyndir um að láta meðlag ráðast af umgengni. Það væri nærtækast að láta Þjóðskrá halda utan um umgengnissamninga sem myndu þá bæði ráða meðlagsgreiðslum og gagnast til rannsókna á stöðu barna og foreldra þeirra.

Ef börn upplifa fátækt hjá umgengnisforeldri að þá er engin leið að bæta úr því með þeim leiðum sem nú eru notaðar, eins og t.d. barnabætur og umönnunarbætur, sé barn fatlað. Þó bæði barnabætur og umönnunarbætur væru hækkaðar út í hið óendanlega að þá myndi barnið enn upplifa fátækt hjá umgengnisforeldri.

Rétt og nákvæm skráning forsjár og umgengni er forsenda þess að uppræta fátækt barna.

Börn og fordómar

Litlar upplýsingar valda því oft að reynt er að fylla upp í eyðurnar. Það er öllum ljóst að þegar umgengni er jöfn og forsjá sameiginleg að þá skiptist kostnaður vegna barns að mestu jafnt. Börn þurfa húsaskjól, mat og klæðnað. Auk þess þurfa foreldrar að greiða alls kyns tilfallandi kostnað alveg óháð því hjá hvoru foreldrinu þau eru, t.d. læknistkostnað, afmæli barna og annarra, tómstundir og svo framvegis. Það er eins og þessi einfaldi sannleikur sé ekki öllum ljós. Í skýrslu Hagstofunnar um stöðu barna³ stendur:

Lífsgjararannsóknin inniheldur ekki upplýsingar sem geta varpað ljósi á þessa þætti en það kann að vera að umgengnisforeldrar leggi margir hverjir sitt af mörkum til lífsgæða barna sinna, t.d. með því að greiða fyrir tómstundastarf.

Svona geta fordómar laumað sér inn í opinberar skýrslur ef gögn eru ekki næg. Að auki þurfa umgengnisforeldrar að leggja út allan kostnað sé barn veikt, fatlað eða með greiningu því þessir foreldrar fá enga opinbera aðstoð. Það er því mjög niðurlægjandi fyrir foreldra þessara barna að lesa að þeir séu mögulega að leggja eitthvað til tómstundastarfs. Oft eru þetta foreldrar sem leggja allt sitt af mörkum til að börn þeirra geti fengið eðlilegt líf og þroska.

² https://www.stjornarradid.is/media/velferdarraduneyti-media/media/09frettatengtfe09/skyrsla_nefndar_um_stodu_barna_i_mismunandi_fjolskyldugerdum.pdf

³ https://hagstofa.is/media/43833/hag_150323.pdf

Rétt skráning forsjár og umgengni myndi eyða óvissu og eyða fordómum.

Niðurstaða

Til þess að kortleggja betur þau börn sem eiga í hættu á að búa við fátækt þá er nauðsynlegt að skrá bæði forsjá og umgengni í Þjóðskrá. Nýlegar rannsóknir og skýrslur benda á nauðsyn þess að skrá hvort tveggja.

Virðingarfyllt,

Lúðvík Júlíusson

Alþingi
Allsherjar- og menntamálanefnd
150 REYKJAVÍK

Reykjavík, 4. júní 2019
Tilvísun: 2019050968/ÞS

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um skráningu einstaklinga

Persónuvernd vísar til beiðni allsherjar og menntamálanefndar Alþingis frá 30. apríl 2019 um umsögn um frumvarp til laga um skráningu einstaklinga (þskj. 1229, 772. mál á 149. löggjafarþingi). Gerir frumvarpið ráð fyrir að lög á grundvelli þess komi í stað gildandi laga nr. 54/1962 og reglna nr. 112/1958 um útgáfu vottorða og veitingu upplýsinga úr þjóðskránni.

Ljóst er að með frumvarpinu er leitast við skýra það lagaumhverfi sem ríkir um almannaskráningu, þ.e. þjóðskrá eins og gert er ráð fyrir að skrá með upplýsingum vegna almannaskráningar heiti áfram, sbr. 2. mgr. 1. gr. frumvarpsins. Tekið skal fram að Persónuvernd telur það vera mjög til bóta að sett verði ný og fyllri löggjöf, en jafnframt gerir stofnunin eftirfarandi athugasemdir við einstök ákvæði:

1.

5. gr. frumvarpsins

Í 5. gr. frumvarpsins er gert ráð fyrir að Þjóðskrá Íslands sé heimil vinnsla persónuupplýsinga, þ. á m. um heilsufar, þjóðerni, trúarbrögð og hjúskaparstöðu og annarra upplýsinga sem hinn skráði leggi stofnuninni í té, hún afli sjálf eða berist henni frá þriðja aðila í þeim tilgangi að sinna lögbundnu hlutverki sínu samkvæmt lögum á grundvelli frumvarpsins að uppfylltum skilyrðum persónuverndarlaga. Í þessari upptalningu kemur fram að gert er ráð fyrir vinnslu viðkvæmra persónuupplýsinga hjá þjóðskrá, þ.e. um trúarbrögð og heilsufar, sbr. a- og b-lið 1. tölul. 3. gr. laga nr. 90/2018 um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga, sbr. 1. mgr. 9. gr. almennu persónuverndartilskipunarinnar, (ESB) 2016/679.

Tekið skal fram í þessu sambandi að samkvæmt fyrrnefnda staflíðnum í 3. gr. laga nr. 90/2018 teljast upplýsingar um þjóðernislegan uppruna til viðkvæmra persónuupplýsinga. Hvað það varðar telur Persónuvernd eðlilegt að líta til vinnuskjals frá vinnuhópi, skipuðum fulltrúum persónuverndarstofnana í ESB og áheyrnarfulltrúa frá EFTA-ríkjum, sem starfaði á grundvelli 29. gr. eldri Evrópulöggjafar um vernd persónuupplýsinga, þ.e. tilskipunar 95/46/EB (og ber nú heitið Evrópska persónuverndarráðið, sbr. 3. þátt tilskipunar (ESB) 2016/679). Nánar tiltekið vísast hér til vinnuskjals frá 20. febrúar 2011 sem ber titilinn „Leiðbeiningarskjal um sérstaka flokka upplýsinga

(„viðkvæmar upplýsingar“) (e. Advice paper on special categories of data (“sensitive data”). Í kafla 3.2.1 í II. þætti skjalsins (bls. 8) er vikið að því að það skapi sérstök álitaefni að upplýsingar um uppruna teljist viðkvæmar, enda geti það skipt máli hvað varðar ljósmyndir af fólki sem beri með sér uppruna þess. Þá er þeirri afstöðu lýst í kafla 1.1 í III. þætti skjalsins (bls. 10) að með skilgreiningu á „uppruna“ sem viðkvæmum persónuupplýsingum sé eingöngu átt við vernd tiltekinna upplýsinga vegna tilvísunar þeirra til tiltekins þjóðernishóps.

Persónuvernd hefur litið svo á að þýðing þess að upplýsingar um þjóðernislegan uppruna séu viðkvæmar sé einkum sú að koma í veg fyrir notkun þeirra á þann hátt að brjóti í bága við jafnræðisreglu 65. gr. stjórnarskrárinnar, sbr. og grunnreglu 14. gr. Mannréttindasáttmála Evrópu um bann við mismunun, sbr. lög nr. 62/1994 um lögfestingu hans. Að því gefnu að unnið sé með upplýsingar um þjóðerni á þann hátt að ekki komi til slíks telur Persónuvernd því ekki unnt að fullyrða að þær teljist viðkvæmar en leggur jafnframt áherslu á mikilvægi þess að tryggja að vinnsla upplýsinganna sé málefnaleg og lögmæt.

Að öðru leyti bendir Persónuvernd á að eins og fram kemur í 15. tölul. 1. mgr. 6. gr. frumvarpsins er gert ráð fyrir að Þjóðskrá Íslands skrái hvert gjöld til skráðra trúfélaga eða lífsskoðunarfélaga skuli renna, sbr. einnig 4. mgr. 9. gr. laga nr. 108/1999 um skráð trúfélög og lífsskoðunarfélög. Verður samkvæmt þessu, og með vísan til áratuga framkvæmdar á þessu sviði með það að markmiði að jafna stöðu þjóðkirkjunnar og annarra trúfélaga, ekki gerð athugasemd við það að samkvæmt 5. gr. frumvarpsins vinni Þjóðskrá Íslands með upplýsingar um trúarbrögð.

Í tengslum við það að Þjóðskrá Íslands vinni með upplýsingar um heilsufar telur Persónuvernd að líta verði til athugasemda við 5. gr. frumvarpsins í greinargerð með því. Nánar tiltekið er þar vísað til þess að í afar afmörkuðum tilvikum hafi heilsufarsupplýsingar vægi vegna starfa Þjóðskrár Íslands, en einkum geti það átt við um skráningu á konu sem samþykkt hafi að fram fari tækniþróvgun á eiginkonu sinni, sem foreldris barns á grundvelli 1. mgr. 6. gr. barnalaga nr. 76/2003, en ljóst má telja að upplýsingar um tækniþróvgun feli í sér heilsufarsupplýsingar þar sem þær lúti að meðferð í skilningi 6. tölul. 1. mgr. 2. gr. laga nr. 34/2012 um heilbrigðisstarfsmenn og geti auk þess veitt vísbendingu um undirliggjandi, heilsufarsleg vandamál. Þá er meðal annars til þess að líta að eins og fram kemur í athugasemdum við umrætt frumvarpsákvæði getur Þjóðskrá Íslands þurft að vinna með heilsufarsupplýsingar við aðsetursskráningu vegna veikinda, sbr. 9. gr. laga nr. 21/1990 um lögheimili, auk fleiri tilvika vegna löggjafar sem tilgreind er í athugasemdunum.

Þegar litið er til framangreinds telur Persónuvernd ekki tilefni til athugasemda við að samkvæmt 5. gr. frumvarpsins sé gert ráð fyrir vinnslu upplýsinga um heilsuhagi hjá Þjóðskrá Íslands. Jafnframt telur Persónuvernd hins vegar rétt að fram komi í ákvæðinu til skýringar að vinnsla slíkra upplýsinga, auk vinnslu upplýsinga um trúarbrögð, fari fram vegna sérákvæða í annarri löggjöf, en með því væri tekinn af vafi um að túlka bæri tilvísanir til heilsufars og trúarbragða þröngt. *Leggur því stofnunin til að aftan við orðin „lögum þessum“ í 5. gr. frumvarpsins bætist orðin „og sérákvæðum annarra laga“:*

2.

Um 16. tölul. 1. mgr. 6. gr. frumvarpsins

Í 16. tölul. 1. mgr. 6. gr. frumvarpsins er gert ráð fyrir að í þjóðskrá séu skráðar upplýsingar um vensl, þ.e. um fjölskyldu- eða skyldleikatengsl einstaklinga í skrár Þjóðskrár Íslands, sbr. 14. tölul. 4. gr. frumvarpsins, en ekki hefur verið gert ráð fyrir slíkri skráningu í lögum áður. Hvað umræddar upplýsingar varðar er í athugasemdum við 16. tölul. 1. mgr. 6. gr. í greinargerð með frumvarpinu vísað

til þingsályktunar frá 12. maí 2014 (þskj. 1090, 71. mál á 143. löggjafarþingi), þess efnis að Alþingi álykti að fela ríkisstjórninni að sjá til þess að í almannaskráningu verði skráðar nauðsynlegar upplýsingar um umgengnisforeldra til jafns við aðra foreldra. Segir í þessu sambandi í frumvarpsathugasemdunum að það sé forsenda fyrir skráningu umgengnisforeldra að haldið sé utan um vensl allra barna við foreldra og þau skráð í þjóðskrá. Yfirsýn yfir fjölda umgengnisforeldra sé ekki unnt að fá nema búið sé að vensla öll börn við foreldra sína þar sem slíkar upplýsingar byggist á því að vita hverjir séu foreldrar hvers barns og hvar barnið hafi lögheimili.

Þegar litið er til framangreinds, sem og þess að litið hefur verið á upplýsingar um fjölskyldu- og skyldleikatengsl sem svonefndar almennar lýðskrárupplýsingar sem rúmt svigrúm sé til að vinna með, eru ekki gerðar athugasemdir við umræddan tölulið 1. mgr. 6. gr. frumvarpsins. Þá er til þess að líta að umrædd skráning girðir fyrir að umgengnisforeldrar fái ekki notið réttinda sinna þar sem þeir séu ekki skráðir undir sama fjölskyldunúmeri (í frumvarpinu nefnt „lögheimilistengsl“, sbr. umfjöllun í samráðskafla í greinargerð) og það foreldri sem forræði hefur yfir barni. Jafnframt skal hins vegar tekið fram að í ákveðnum tilvikum kann að þurfa að gæta að sérstökum sjónarmiðum við venslaskráningu, s.s. þegar um ræðir ættleiðingar.

3.

Um 2. mgr. 7. gr. frumvarpsins

Í 2. mgr. 7. gr. frumvarpsins er gert ráð fyrir heimild Þjóðskrár Íslands til að taka tillit til annarra þeirra upplýsinga sem áhrif hafa á skráningu þeirra atriða sem talin eru upp í 6. gr. frumvarpsins og stofnunin aflar sér sjálf á grundvelli eftirlitsheimilda samkvæmt reglum þess eða lögum um lögheimili og aðsetur, henni berast á einn eða annan hátt, sem einstaklingar framvísa sjálfir til skráningar eða sem berast frá erlendum stjórnvöldum. Kemur fram í athugasemdum greinargerðar við umrætt ákvæði að með þessu sé efni 6. og 7. tölul. 4. gr. laga nr. 54/1962 tekið upp, en þar kemur fram að almannaskráning byggist meðal annars á upplýsingum frá opinberum aðilum, þ. á m. upplýsingum sveitarstjórna, presta, forstöðumanna skráðra lífsskoðunarfélaga og Útlendingastofnunar, sem og á upplýsingum sem Þjóðskrá Íslands afli sér sjálf með eftirgrennslan eða henni berist á einn eða annan hátt eftir því sem þörf krefji og heimildir leyfi.

Eins og fyrr greinir hafa upplýsingar um vensl talist til svonefndra almennra lýðskrárupplýsinga sem nokkuð ríkt svigrúm sé til að vinna með. Á hið sama við um margvíslegar aðrar upplýsingar í þjóðskrá, s.s. nafn, fæðingardag, -mánuð og -ár, kyn og hjúskaparstöðu. Ætla verður að í mörgum tilvikum væri ekki tilefni til athugasemda við öflun þess háttar upplýsinga og hér um ræðir, t.d. úr opinberum heimildum. Jafnframt er hins vegar ljóst að hjá Þjóðskrár Íslands er unnið með viðkvæmar persónuupplýsingar í vissum tilvikum, en fyrrnefnt svigrúm getur ekki átt við um þær. Telur Persónuvernd eðlilegt að hafa sams konar fyrirvara í umræddu frumvarpsákvæði og fram kemur í 4. gr. laga nr. 54/1962, þ.e. 7. tölul., um heimildir Þjóðskrár Íslands og þörf á upplýsingaöflun. *Leggur stofnunin því til að upphafi 2. mgr. 7. gr. frumvarpsins, þ.e. orðunum „Þjóðskrá Íslands er heimilt að“, verði breytt og orðist svo: „Þjóðskrá Íslands má, eftir því sem þörf krefur og heimildir leyfa, ...“*

3.

Um 1. mgr. 14. gr. frumvarpsins

Í 1. mgr. 14. gr. frumvarpsins er gert ráð fyrir að Þjóðskrár Íslands geti, að ákveðnum skilyrðum fullnægðum, heimilað einstaklingi að upplýsingum um nafn hans, lögheimili eða aðsetur og nánustu fjölskyldu verði ekki miðlað úr þjóðskrá. Gildi verndin í eitt ár nema hlutaðeigandi óski þess að hún sé

felld niður fyrr. Þjóðskrá Íslands geti framlengt verndina í allt að eitt ár í senn ef sérstakar ástæður séu fyrir hendi.

Hér er um að ræða nánari útfærslu á reglu sem þegar hefur verið færð í íslensk lög, sbr. 4. mgr. 16. gr. laga nr. 80/2018 um lögheimili og aðsetur. Eins og fram kom í umsögn Persónuverndar um það frumvarp (þskj. 459, 345. mál á 148 löggjafarþingi) sem varð að þeim lögum, dags. 10. apríl 2018 (mál nr. 2018/631), taldi Persónuvernd það ákvæði fela í sér réttarbót, enda gætu brýnir hagsmunir verið af leynd um heimilisfang, einkum þegar um ræddi einstakling sem byggir við ofbeldi eða yrði fyrir því að friði hans væri verulega raskað. Telur stofnunin rétt að árétta þá afstöðu sína.

Að öðru leyti gerir Persónuvernd ekki athugasemdir við frumvarpið en áréttar að hún er reiðubúin að til veita frekari umsögn um einstök ákvæði verði þess óskað.

F.h. Persónuverndar,

Helga Þórisdóttir

Þórður Sveinsson

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Skrifstofa Alþingis - nefndasvið
b.t. allsherjar- og menntamálanefndar
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík 13. maí 2019

1905003SA VÓHS
Málalýkill: 00.63

**Efni: Umsögn um frumvarp til laga um skráningu einstaklinga, 772. mál - 149.
löggjafarþing**

Vísað er til umsagnarbeiðni frá allsherjar- og menntamálanefnd Alþingis, dags. 30. apríl sl., þar sem óskað er umsagnar um frumvarp til laga um skráningu einstaklinga, 772. mál. Gert er ráð fyrir að frumvarpið komi í stað gildandi laga um þjóðskrá og almannaskráningu nr. 54/1962.

Um efni frumvarpsins

Frumvarpið varðar helstu grunnskrá ríkisins, þjóðskrá. Helstu breytingar frumvarpsins frá gildandi lögum snúa að því að gildandi réttur er ekki í samræmi við núverandi samfélagsgerð og þær hröðu framfarir á sviði upplýsingatækni og tölvutækni sem hafa átt sér stað undanfarin ár. Samhliða þeim áskorunum hafa verið gerðar auknar kröfur til verndar persónuupplýsinga og vinnslu þeirra sem snúa að hvaða upplýsingum megi miðla og til hverra.

Efni frumvarpsins snertir samfélagið allt en helstu markmið þess eru eftirfarandi:

- Að halda áreiðanlega skrá yfir einstaklinga svo hún skapi grundvöll fyrir tiltekin réttindi og skyldur þeirra.
- Settar verða reglur um hvaða upplýsingar megi skrá í þjóðskrá.
- Stofnuninni verður heimil vinnsla persónuupplýsinga, þ.á m. viðkvæmra persónuupplýsinga.
- Einstaklingar sem hafa verið eða eru búsettir erlendis og skráðir eru í þjóðskrá, verða ábyrgir fyrir því að upplýsingar um þá séu réttar.
- Útgáfa kerfiskennitölu verður einnig heimil öðrum opinberum aðilum, en bankar og aðrar fjármálastofnanir munu ekki lengur geta haft milligöngu fyrir stofnun slíkrar kennitölu.
- Hætt verður að afhenda þjóðskrá í heild sinni.
- Viðkomandi einstaklingur sem flett er upp í þjóðskrá fær tilkynningu þess efnis.
- Frumvarpið geymir skýra heimild fyrir Þjóðskrá Íslands að vernda skráða einstaklinga gegn afhendingu upplýsinga.
- Ekki stendur til að breyta fyrirkomulagi fjármögnunar Þjóðskrár Íslands.

Athugasemdir sambandsins frá opnu samráði

Samband íslenskra sveitarfélaga sendi inn umsögn um frumvarpsdrögin þegar þau voru í opnu samráði í samráðsgátt stjórnvalda um miðjan janúar sl. Ráðuneytið tók að stórum hluta undir tillögur og ábendingar sambandsins í umsögninni og gerði viðeigandi lagfæringar á frumvarpinu. Frumvarpið eins og það hefur verið lagt fram í þinginu gerir nú ráð fyrir að í þjóðskrá verði einnig skráð búseta einstaklinga en ekki lögheimili eingöngu. Var þessi tillaga sambandsins sett fram með hliðsjón af fyrirhugaðri skiptri búsetu barna í framtíðinni. Í frumvarpinu er einnig lagt til að sveitarfélögum, ásamt öðrum opinberum aðilum og stofnunum, verði gert kleift að hafa milligöngu um úthlutun kerfiskennitölu.

Sambandið kann samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytinu þakkir fyrir framangreindar lagfæringar á frumvarpinu. Sambandið gerir þó athugasemd við að ekki standi til að breyta fyrirkomulagi fjármögnunar Þjóðskrár Íslands. Þannig er enn mælt fyrir um gjaldfrelsi Tryggingastofnunar ríkisins, Sjúkratrygginga og embættis Ríkisskattstjóra. Að áliti sambandsins á aðgangur að grunnskrá ríkisins, þjóðskrá, ásamt aðgangi að fasteignamatí að vera án endurgjalds. Þjóðskrá Íslands heldur fasteignaskrá og þjóðskrá, ákveður brunabóta- og fasteignamat, ásamt því að gefa út vegabréf. Stofnunin gegnir því afar þýðingarmiklu hlutverki fyrir samfélagið og því er það óskiljanlegt að stofnunin skuli vera fjármögnuð úr ríkissjóði einungis að hluta.

Í yfirliti ársreiknings Þjóðskrár námu tekjur samkvæmt rekstrarreikningi 2017 alls 1,8 ma. kr. Þar af nam ríkisframlagið til stofnunarinnar um 980 millj. króna Seld þjónusta nam um 806 millj. kr. og aðrar tekjur voru um 44 millj. króna. Aðkallandi er að frumvarpið fjalli með mun ítarlegri hætti um tekjuöflun stofnunarinnar en gert er í greinargerð með frumvarpinu. Með því móti væri hægt að varpa frekara ljósi á sundurliðun tekna sem stafa frá öðrum opinberum aðilum, s.s. sveitarfélögum og einkaaðilum vegna starfsemi stofnunarinnar.

Fjármögnun Þjóðskrár – forsendur fyrir gjaldfrelsisákvæði fyrir sveitarfélög

Verkefni sveitarfélaga eru flest lögbundin og má þar helst nefna aðstoð við erlenda ríkisborgara, barnavernd, félagsþjónusta, fjárhagsaðstoð, málefni aldraðra og fatlaðra, ýmis upplýsingagjöf vegna barna, dýrahald, rekstur grunn- og leikskóla og ýmis verkefni og útgáfa leyfa tengdum störfum skipulags- og byggingarfulltrúa.

Sambandið gerir ekki athugasemdir við það að innheimt séu gjöld fyrir útgáfu vottorða o.þ.h. í tengslum við þjónustu stofnunarinnar. Sambandið telur hins vegar rétt að áréttta þá afstöðu að sveitarfélögin þurfa sem stjórnvöld að hafa greiðan aðgang að grunnskrám þjóðskrár og að ekki sé réttlætanlegt að þau þurfi að greiða sérstaklega fyrir þá þjónustu sem tengd er lögskyldum verkefnum þeirra. Í því samhengi bendir sambandið á að það skiptir sveitarfélögin verulegu máli varðandi útgreiðslu félagslegra bóta og ýmissa ívilnana til íbúa sveitarfélaga að sveitarfélögin fái sem fyrst upplýsingar um nýja íbúa vegna þjónustuskyldna þeirra, t.d. vegna móttöku íbúa af erlendum uppruna sem flytjast í sveitarfélagið og skólagöngu barna almennt, svo dæmi séu tekin. Því tekur sambandið mjög jákvætt undir ákvæði 3. mgr. 21. gr. frumvarpsins um að sveitarfélögin fái aðgang að árlegum íbúaskrá, án þess að sérstök greiðsla komi fyrir.

Rétt er þó að halda því sjónarmiði á lofti að það er álit sveitarfélaga að aðgangur að grunnskram ríkisins, þjóðskrá, ásamt aðgangi að fasteignamati, eigi að vera áfram án endurgjalds. Samkvæmt gjaldskrá Þjóðskrár Íslands greiða sveitarfélögin nú þegar gjald fyrir afnot af fasteignamati og kerfi til álagningar fasteignaskatt og fasteignagjalda. Nemur gjaldið 0,0060% af heildarfasteignamati í viðkomandi sveitarfélagi m.v. 31. desember ár hvert. Gjaldið er innheimt árlega í janúarmánuði. Ef sveitarfélögin þyrftu að greiða því til viðbótar þann kostnað sem fram kemur á áskriftarsíðum þeirra á heimasíðu Þjóðskrár, þá myndu sveitarfélögin greiða einingaverð fyrir upplýsingar úr hverju svæði í fasteignaskrá er varða mannvirkja- og lóðasvæði, matssvæði og eigendasvæði og miðast einingaverðið við fjölda fasteigna (uppflettinga) á hverju almanaksári og reiknast afsláttur þegar tilteknum fjölda fasteigna er náð. Til að varpa ljósi á þennan kostnað þá er kostnaður eins sveitarfélags á Vesturlandi um 485 þús. kr. fyrir uppflettingar og afnot af öðrum grunnskram Þjóðskrár í janúar 2019, ef innheimt yrði fyrir þá þjónustu sérstaklega.

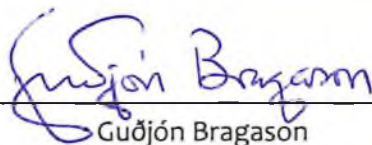
Að öllu framangreindu virtu tekur sambandið því heilshugar undir með ráðuneytinu að tilefni sé til að setja á laggirnar vinnuhóp sem fari yfir það hlutverk að greina samfélagslegan ávinning af því að gera aðgengi að upplýsingum úr þjóðskrá og öðrum grunnskram stofnunarinnar, m.a. fasteignaskrá, gjaldfrjálsan og lýsir sig reiðubúið til að taka þátt í þeirri vinnu en leggur jafnframt áherslu á að aðkallandi er að sú vinna hefjist sem fyrst.

Lokaorð

Sambandið er mjög fylgjandi því að frumvarp til nýrra heildarlaga um skráningu einstaklinga nái fram að ganga. Það eru þó ýmis atriði sem horfa þarf til við þinglega meðferð þess eins og að framan hefur verið rakið.

Virðingarfyllst

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Guðjón Bragason
sviðsstjóri

Nefndasvið Alþingis,
b.t. allsherjar- og menntamálanefndar
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

nefndasvid@althingi.is

Reykjavík, 14. maí 2019

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um skráningu einstaklinga, 772. mál.

Samtök atvinnulífsins (SA), Samtök iðnaðarins (SI) og Samtök fjármálafyrirtækja (SFF) (samtökin) vísa til tölvupósts allsherjar- og menntamálanefndar Alþingis frá 30. apríl 2019 þar sem óskað var umsagnar samtakanna um ofangreint frumvarp.

Samtökin vísa til fyrri umsagnar sinnar um málið inni á samráðsgátt stjórnvalda. Ekki hefur verið tekið tillit til þeirra athugasemda sem samtökin settu fram þar. Markmið laganna er að stuðla að rétttri skráningu einstaklinga og skapa þannig grundvöll fyrir tiltekin réttindi og tilteknar skyldur. Enn fremur er það markmið laganna að skráning upplýsinga í þjóðskrá byggist á bestu fáanlegu gögnum á hverjum tíma.

Í júní 2018 voru sett lög nr. 70/2018 um Þjóðskrá Íslands. Tilgangurinn með þeirri lagasetningu var að ramma inn á einum stað yfirlit yfir öll verkefni stofnunarinnar, yfirstjórn, skipulag og gjaldskrárheimildir. Lögum um skráningu einstaklinga er ætlað að vera sérlæg gagnvart þessum lögum. Skilin á milli þessara laga eru hins vegar óljós og þá sérstaklega varðandi gjaldtökuheimildir.

SA, SFF og SI gera eftirfarandi athugasemdir við lagafrumvarpið.

1. Gjaldtaka

Í 5. gr. laga nr. 70/2018 er að finna heimild fyrir Þjóðskrá Íslands til að innheimta þjónustugjöld samkvæmt gjaldskrá fyrir þjónustu sem nánar er tiltekin í ákvæði 1. mgr. 5. gr. Samtökin gerðu athugasemd við þetta ákvæði á frumvarpsstigi, í nóvember 2018, en afar óljós skil eru á milli framangreindar heimildar til innheimtu þjónustugjalda og gjaldtökuheimildar 19. gr. lagafrumvarpsins. Lagaákvæðin eru keimlík og óþarfi að kveða á um slíka gjaldtöku í báðum lögum.

Í 20. gr. frumvarpsins segir að ríkissjóður standi straum af árlegum kostnaði við rekstur þjóðskrár að 9/10 hlutum og Tryggingastofnun að 1/10 hluta. Þrátt fyrir þetta ákvæði segir í 2. mgr. 19. gr. að tekjum af þjónustu skv. 1. mgr. skuli varið til að standa undir rekstrarþáttum þjóðskrár, eftirliti með miðlun og notkun, viðhaldi, uppbyggingu og framþróun þjóðskrárkerfisins. Samkvæmt 3. mgr. 19. gr. skal við ákvörðun gjalda leggja til grundvallar kostnað vegna launa og launatengdra gjalda, framleiðslu, þjálfunar og endurmenntunar, aðkeyptrar sérfræðipjónustu, húsnæðis, starfsaðstöðu, reksturs, viðhalds og þróunar kerfa og annars búnaðar og tækja, alþjóðlegrar samvinnu og stjórnunar- og stoðþjónustu, auk kostnaðar sem almennt hlýst af eftirliti og þjónustu. Loks segir í 4. mgr. að sé óskað þjónustu utan hefðbundins skrifstofutíma skuli greiða fyrir vinnu starfsmanns skv. útseldum texta með álagi samkvæmt gjaldskrá

Þjóðskrár Íslands. Þjónustugjaldaákvæði í 5. gr. laga nr. 70/2018 er alveg sambærilegt að þessu leyti.

Svo virðist því, þrátt fyrir ákvæði 20. gr. frumvarpsins, að gjaldtaka Þjóðskrár fyrir nánar tilgreind atriði, sbr. 1. mgr. 19. gr., eigi að standa undir öllum rekstrarkostnaði stofnunarinnar. Umræddur rekstrarkostnaður er liður í því að stofnunin ræki lögbundin hlutverk sín, sbr. 3. gr. laga nr. 70/2018.

Samtökin hafa lýst því yfir og ítreka þá afstöðu að ekkert sé því til fyrirstöðu að eðlilegt og sanngjarnt gjald komi til fyrir aðgang að gögnum Þjóðskrár Íslands en sá kostnaður verður að vera í samræmi við raunverulegan kostnað að baki því að veita aðgang að gögnumum. Það er einnig eðlilegt að ríkið greiði fyrir kostnað við að halda skrána, enda um að ræða grundvallarskrá sem ríkinu er nauðsynlegt að halda en það þarf að vera skýrt að aðrir notendur sem fá aðgang að gögnum Þjóðskrár greiði eingöngu fyrir breytilegan kostnað sem fellur til við afhendingu gagnanna. Launakostnaður, svo dæmi sé tekið, er alltaf hluti af grunnrekstrarkostnaði stofnunarinnar, nema þegar um ræðir sérvinnslu sérfræðinga sem er seld sérstaklega.

Samtökin mótmæla því að slík gjaldtaka í formi þjónustugjalda skuli standa undir kostnaði af rekstri stofnunarinnar. Almenn er viðurkennt að þjónustugjöldum er eingöngu ætlað að standa að hluta eða öllu leyti undir kostnaði við þá þjónustu sem látin er í té af hinu opinbera. Þá má leiða af skilyrðum 40. og 77. gr. stjórnarskrár lýðveldisins Íslands, nr. 33/1944, að stjórnvaldi er með öllu óheimilt að afla almennra rekstrartekna með innheimtu þjónustugjalda. Of viðtækt framsal til stjórnvalda við ákvörðun þjónustugjalda, líkt og ákvæði 19. gr. gerir ráð fyrir, getur falið í sér brot gegn ákvæðum stjórnarskrár um skattlagningarheimildir.

2. Samkeppnisrekstur

Samtökin telja mikilvægt að greina á milli almannahlutverks Þjóðskrár Íslands og samkeppnisreksturs hennar með skýrum hætti. Þjóðskrá Íslands heldur úti innskráningarpjónustunni island.is og starfrækir Íslykilinn í beinni samkeppni við einkaaðila. Það er mikilvægt að samkeppnisrekstur sé skýrlega aðgreindur annarri starfsemi Þjóðskrár Íslands og sérstaklega ber að gæta að því að innheimt þjónustugjöld séu ekki nýtt til að niðurgreiða samkeppnisrekstur.

f.h. Samtaka fjármálafyrirtækja

Jóna Björk Guðnadóttir, lögfræðingur

f.h. Samtaka atvinnulífsins

Heiðrún Björk Gísladóttir, lögmaður

f.h. Samtaka iðnaðarins

Björg Ásta Þórðardóttir, lögfræðingur

Góðan dag

Í frumvarpinu er í 12. gr. fjallað um gjaldtöku Þjóðskrár og í 19. gr. gjaldfrelsi, eða meint gjaldfrelsi.

Skýra þarf betur hvað í þessu felst t.d. fyrir aðra ríkisaðila s.s. sýslumenn.

Í 12. gr. frv. segir: „Þjóðskrá er heimilt að taka gjald samkvæmt ákvæði þessu samkvæmt gjaldskrá stofnunarinnar.“

Sýslumenn afhenda þí mikið magn upplýsinga um breytta stöðu fólks, þ.e. forsjá, lögheimili, faðerni, skilnaði, sambúðarslit og eftir atvikum breytt lögheimili í tengslum við þessa gjörninga. Afhending sýslumanna til þí er án endurgjalds.

Málakerfi sýslumanna þarf að styðja þessar aðgerðir og þarf þannig að leggja fjármagn í framkvæmdina. Það þarf að vera á hreinu að sýslumenn þurfi ekki að greiða fyrir breytingar á sínum málakerfum svo þau uppfylli óskir Þjóðskrár sbr. 7. gr. frv.

Einnig er í þessu sambandi vert að athuga að í hvert skipti sem mál er stofnað í málaskrá sýslumanna fer í raun fram uppfletting í Þjóðskrá og sóttar þangað upplýsingar. Ekki verður ráðið af texta frumvarpsins hvort breytingin muni leiða til frekari fjárútláta fyrir sýslumenn að þessu leyti.

19. gr. frumvarpsins er nokkuð mótsagnakennd. Það er frálettt að gera ráð fyrir því að þí geti innheimt gjald fyrir að skrá í Þjóðskrá upplýsingar sem stafa frá stofnun sem nýtur gjaldfrelsis.

Kveðja
Þórólfur Halldórsson

Sýslumaður
thorolfur@syslumenn.is

Sýslumaðurinn á höfuðborgarsvæðinu
Hlíðasmári 1, 201 Kópavogur
Sími: (+354) 458 2000
www.syslumenn.is

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

nefndasvid@althingi.is

Kópavogi, 14. maí 2019

Efni: Frumvarp til laga um skráningu einstaklinga – Þingskjal 1229 – 772. mál.

Vísað er til tölvubréfs dags. 30. apríl 2019 þar sem óskað er eftir umsögn Tryggingastofnunar (TR) um ofangreint lagafrumvarp.

Með frumvarpinu er m.a. mælt fyrir um að TR greiði 1/10 hluta af rekstri þjóðskrár, eins og kveðið hefur verið á um í eldri lögum. Ástæða er til að gera athugasemd við að ekki sé gerð breyting á þessu ákvæði. TR hefur ekkert forræði á rekstri þjóðskrár og getur því ekki haft áhrif á þá fjárhæð sem stofnuninni er gert að greiða árlega. Auk þess verður ekki séð að rök séu til þess að TR borgi hluta af rekstri annarrar ríkisstofnunar á meðan undanþága er gerð um Ríkisskattstjóra í tekjuskattslögum. Þær upplýsingar sem er að finna í þjóðskrá eru þar að auki nýttar við meira og minna alla mögulega þjónustu bæði opinberra aðila og einkaaðila hér á landi.

Þá er ekki lengur eðlilegt að í lögnum sé kveðið á um að TR greiði 1/10 hluta af rekstri þjóðskrár þegar haft er í huga breytt hlutverk stofnunarinnar. Eftir uppskiptingu á TR árið 2008 og stofnun Sjúkratrygginga Íslands (SÍ) annast stofnunin nú einungis hluta af þeim verkefnum sem hún annaðist á sínum tíma.

Einnig skal athygli vakin á því að í lagatextanum er kveðið á um að einungis TR greiði umræddan hluta af rekstri þjóðskrár. Í greinargerð með frumvarpinu er á hinn bóginn gert ráð fyrir að SÍ falli þar einnig undir og að TR og SÍ ákveði innbyrðis sín á milli hvernig þessu framlagi verði skipt. Eins og að framan er rakið voru sjúkra- og slysatryggingar almannatrygginga klofnar frá TR á árinu 2008 við stofnun Sjúkratrygginga Íslands og er því um tvær sjálfstæðar stofnanir að ræða. Aðskilnaði stofnana er að fullu lokið og er ekki um neinn samrekstur að ræða lengur. Það getur ekki talist eðlilegt að lagatextinn kveði á um að TR beri að greiða þetta framlag en eingöngu sé mælt fyrir um í greinargerð að stofnanirnar beri báðar kostnað og semji um að skipta honum á milli sín.

Virðingarfyllst,

Sigríður Lillý Baldursdóttir
Förstjóri Tryggingastofnunar

Skrifstofa Alþingis, nefndasvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 14. maí 2019

Tilvísun ÞÍ: 2019050016/5.0

Tilvísun sendanda:

Efni: Umsögn Þjóðskrár Íslands um frumvarp til laga um skráningu einstaklinga

Vísað er til erindis allsherjar- og menntamálanefndar, dags. 30. apríl sl. þar sem frumvarp til laga um skráningu einstaklinga, þingskjal 1229, 772. mál, löggjafarþing 2018-2019, er sent stofnuninni til umsagnar. Athugasemdir Þjóðskrár Íslands fara hér á eftir.

Þjóðskrá Íslands fagnar framlagningu frumvarps til nýrra heildarlaga um skráningu einstaklinga enda gildandi lög um þjóðskrá og almannaskráningu komin til ára sinna og gildandi réttur ekki í samræmi við núverandi samfélagsgerð og tæknibreytingar undanfarinna áratuga. Það er aðkallandi að skráning einstaklinga í þjóðskrá, sem er ein af grunnskrám ríkisins, byggi á skýrum lagaheimildum. Þá skortir lagareglur um ýmis atriði eins og t.d. kennitölur einstaklinga.

Hér á eftir fara athugasemdir Þjóðskrár Íslands um einstök ákvæði frumvarpsins.

Bent er á að í 5. tl. 4. gr. frumvarpsins kemur orðið fjölskyldunúmer ranglega fyrir en þar ætti réttilega að standa lögheimilistengsl.

Í almennum athugasemdum frumvarpsins kemur fram að ekki standi til að breyta fyrirkomulagi við fjármögnun Þjóðskrár Íslands og því gert ráð fyrir að Tryggingastofnun greiði 1/10 af rekstri þjóðskrár. Tekið er fram að gert sé ráð fyrir að Sjúkratryggingar Íslands falli einnig þar undir og að stofnanirnar verða að ákveða innbyrðis hvernig þessu framlagi verði skipt á milli stofnananna. Í þessu sambandi vill stofnunin benda á að Þjóðskrá Íslands og Sjúkratryggingar gerðu samning um gjald fyrir upplýsingar úr þjóðskrá fyrir þó nokkru síðan og því ætti réttilega einungis að standa þarna Tryggingastofnun ríkisins.

Stofnunin bendir á í greinargerð með 9. gr. á umfjöllun í lokamálslið vegna 5. mgr. um flutningstilkynningar ekki lengur við eftir gildistöku nýrra laga um lögheimili og aðsetur. Samkvæmt nýjum lögum skal tilkynning um breytingu á lögheimili innanlands gerð rafrænt eða á starfsstöðvum Þjóðskrár Íslands. Að auki má tilkynna flutning til landsins á starfsstöð lögreglu í viðkomandi umdæmi.

Í almennum athugasemdum við frumvarpið, 3. kafla (meginefni frumvarpsins) kemur fram að í framtíðinni sé gert ráð fyrir að uppflettingar í þjóðskrá fari fram með því sem kallað er vefkall. Þá er gert ráð fyrir að viðkomandi einstaklingi sem flett er upp fái tilkynningu um að honum hafi verið flett upp í þjóðskrá. Þjóðskrá Íslands telur að heppilegra hefði verið að orða þetta á þann hátt að einstaklingur sem er flett upp í þjóðskrá geti fengið upplýsingar um hver hafi flett honum upp og hvenær en ekki að viðkomandi verði tilkynnt jafnóðum enda einstaklingum oft flett upp í þjóðskrá og því yrðu þetta margar tilkynningar.

Í 14. gr. frumvarpsins er kveðið á um vernd skráðra einstaklinga gegn afhendingu upplýsinga. Gildistöku ákvæðisins er frestað til 1. janúar 2022 þar sem aðlaga þarf kerfi stofnunarinnar svo hægt sé að framkvæma umrædda aðgerð. Sambærilegt ákvæði er að finna í 7. gr. laga um lögheimili, nr. 80/2018, en gildistöku þess ákvæðis var frestað til 1. janúar 2021. Ljóst er að kerfi þjóðskrár verður ekki tilbúið þann 1. janúar 2021 og leggur Þjóðskrá Íslands því að gildistöku ákvæðis 7. gr. laga um lögheimili og aðsetur, um dulið lögheimili, verði frestað til samræmis við gildistöku ákvæðis 14. gr. frumvarps þessa, þ.e. til 1. janúar 2022.

Að lokum bendir stofnunin á að gjaldtökuheimild skortir fyrir rafrænni miðlun upplýsinga úr lögræðissviptingaskrá, sem er ein þeirra skráa sem Þjóðskrá Íslands heldur og miðlar upplýsingum úr. Samkvæmt reglum nr. 690/2019 um skrá um lögræðissvipta menn, lögráðamenn og ráðsmenn, er Þjóðskrá Íslands heimilt að miðla rafrænt upplýsingum úr lögræðissviptingaskrá til tiltekinna aðila. Hins vegar fyrirforst að gera ráð fyrir gjaldtökuheimild í lögræðislögum, nr. 71/1997, þegar framangreindar reglur tóku gildi. Það varðar hagsmuni einstaklinga og ríkisins miklu að hægt sé að hefja miðlun upplýsinga úr skránni en ein forsenda þess að hægt sé að auka rafræna þjónustu hins opinbera felst í því að hægt sé kanna lögræði með rafrænum hætti í stað handunninna vottorða. Brýnt er að mati stofnunarinnar að slík heimild taki gildi við samþykkt laganna svo stofnunin geti hafið rafræna miðlun upplýsinga úr skránni. Leggur stofnunin því til að við samþykkt þessa frumvarps verði lögræðislögum breytt samkvæmt ofansögðu.

F.h. Þjóðskrár Íslands

Björg Finnbogadóttir
Lögfræðingur

Inga Helga Sveinsdóttir
Lögfræðingur